

Bryssel 2.7.2019
COM(2019) 287 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**euron suojaamista rahanväärennykseltä koskevan Perikles 2020 -ohjelman
täytäntöönpanosta ja tuloksista vuonna 2018**

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

euron suojaamista rahanväärennykseltä koskevan Perikles 2020 -ohjelman täytäntöönpanosta ja tuloksista vuonna 2018

1. Yleistä

Perikles 2020 -ohjelma (jäljempänä 'ohjelma') on tietojenvaihtoa, avunantoa ja koulutusta koskeva toimintaohjelma euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä. Se korvaa vuonna 2001 perustetun Perikles-ohjelman, joka oli käytössä vuosina 2002–2013. Ohjelma perustettiin **11. maaliskuuta 2014 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 331/2014**¹. Sen soveltaminen ulotettiin muihin kuin osallistuviin jäsenvaltioihin **11. toukokuuta 2015 annetulla neuvoston asetuksella (EU) 2015/768**². Asetuksessa (EU) N:o 331/2014 vahvistetaan ohjelman kestävän 31. joulukuuta 2020 saakka. Asetuksen 13 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että komissio toimittaa vuosittain tiedot ohjelman tuloksista Euroopan parlamentille ja neuvostolle. Tällä vuotuisella kertomuksella vastataan kyseiseen vaatimukseen vuoden 2018 osalta.

2. Vuoden 2018 työohjelma

a. Vuoden 2018 työohjelman täytäntöönpano

Ohjelman täytäntöönpanoa varten vuoden 2018 talousarvioksi vahvistettiin 1 055 100 euroa, ja se rahoitettiin Euroopan unionin vuoden 2018 yleisen talousarvion budjettikohdasta 01 02 04 00. Vuonna 2018 sidottiin yhteensä 993 388,74 euroa. Ohjelma pannaan täytäntöön käyttäen jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten yhteisrahoittamia toimia (avustukset) ja komission suoraan järjestämiä ”komission toimia”. Vuonna 2018 siirrettiin 167 199,89 euroa avustusmäärärahoista komission toimille osoitettuihin määrärahoihin jäsenvaltioiden toimien täydentämiseksi.

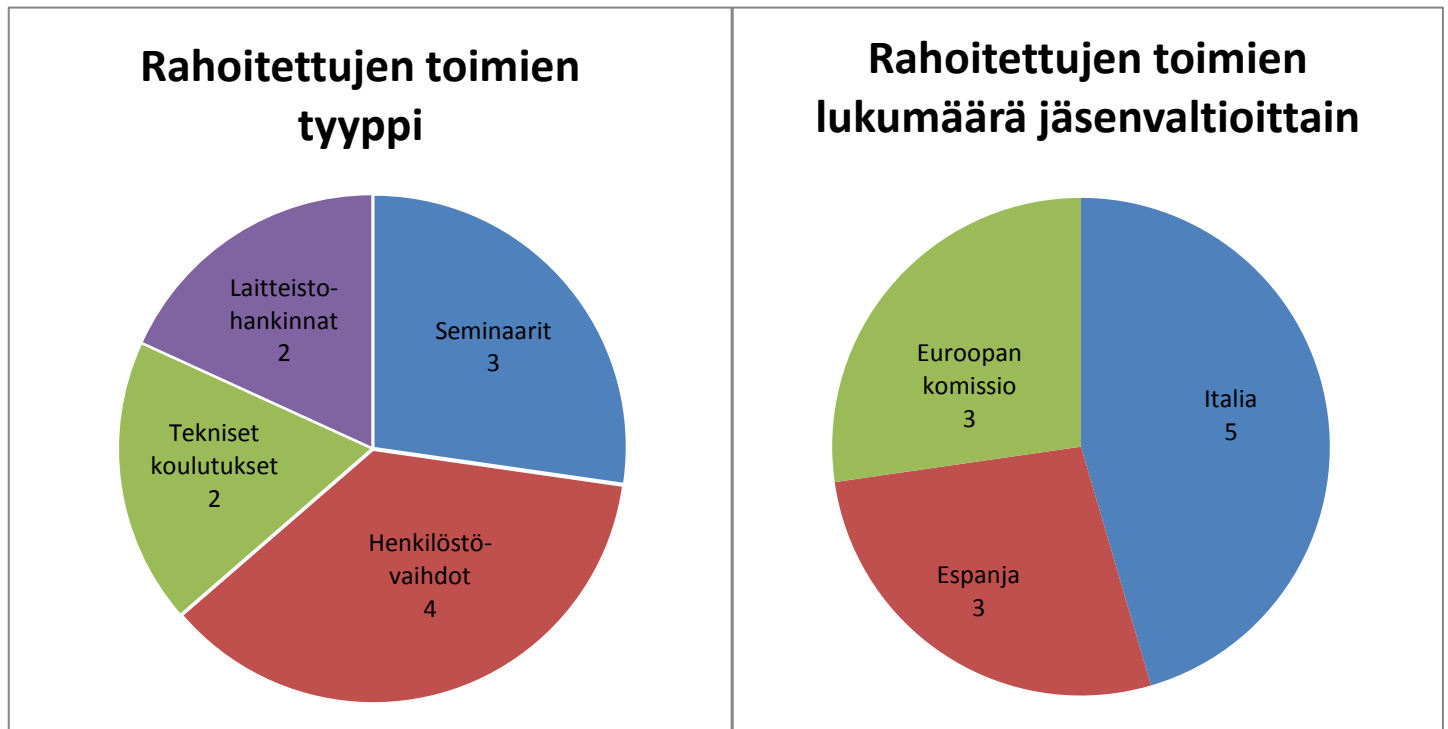
Ohjelman täytäntöönpano osoitti, että jäsenvaltiot ja komissio ovat sitoutuneet euron suojaamiseen väärentämiseltä. Euron väärentämisen torjuntaa käsittelevässä asiantuntijaryhmässä käytyjen, monivuotista strategiaa koskevien keskustelujen ansiosta kokonaisbudjetista pystyttiin vuonna 2018 sitomaan 94,15 prosenttia. Vuonna 2018 ohjelmasta rahoitettiin yhteensä 11 hanketta.³ Jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta peräisin olevista avustushakemuksista hyväksyttiin kahdeksan. Vuonna 2017 hyväksytyjä hakemuksia oli kymmenen. Edellisvuoden tapaan rahoitettiin lisäksi kolme komission toimea. Vuonna 2018 toteutettiin viisi toimea, ja vuonna 2019 ja sen jälkeen on tarkoitus toteuttaa kuusi toimea.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 331/2014 tietojenvaihtoa, avunantoa ja koulutusta koskevan toimintaohjelman perustamisesta euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä (Perikles 2020 -ohjelma) (EUVL L 103, 5.4.2014, s. 1). Asetuksella kumottiin neuvoston päätökset 2001/923/EY, 2006/75/EY ja 2006/849/EY.

² Neuvoston asetus (EU) 2015/768, annettu 11 päivänä toukokuuta 2015, tietojenvaihtoa, avunantoa ja koulutusta koskevan toimintaohjelman perustamisesta euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä (Perikles 2020 -ohjelma) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 331/2014 soveltamisen ulottamisesta muihin kuin osallistuviin jäsenvaltioihin (EUVL L 121, 14.5.2015, s. 1).

³ Kattava katsaus Perikles-toimista, joista on tehty sitoumus vuonna 2018, on liitteessä I.

Kuvio I ja kuvio II: Rahoitettujen toimien tyyppi ja rahoitettujen toimien lukumäärä jäsenvaltioittain (toimet, joihin on sitouduttu vuonna 2018, ks. liite I)⁴

Ohjelmaan vuonna 2018 hakeneet edustavat kahta jäsenvaltiota: Italiaa ja Espanjaa. Tämä kertoo siitä, että maat, joita euroväärennökset eniten koskettavat, ovat käyttäneet Perikles-varoja muita useammin. Niiden toimet parantavat euron suojaa, mistä on hyötyä kaikille muille euroalueeseen kuuluville jäsenvaltioille.

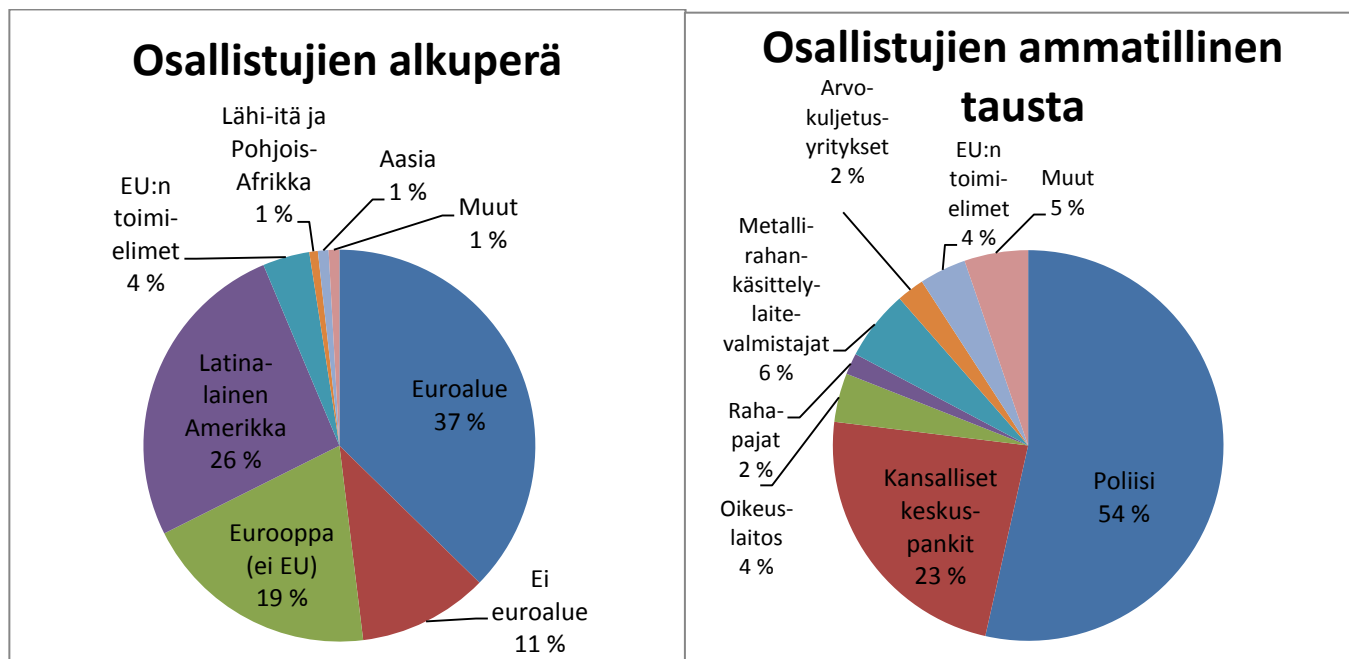
Toimet, joita koskevat maksusitoumukset tehtiin vuonna 2018, koostuvat kolmesta seminaarista/konferenssista, kahdesta teknisestä koulutustilaisuudesta, neljästä henkilöstövaihdosta ja kahdesta laitteistohankinnasta. Huomiota on syytä kiinnittää henkilöstövaihtojen suhteellisen suureen määrään. Henkilöstövaihdot ovat kustannustehokas toimenpide, jolla on verrattain suuri kohderyhmä, joten ne helpottavat taitotiedon vaihtoa ja edistävät yhdenmukaisen kehityksen luomista euron suojaamiseksi väärentämiseltä. Lisäksi vielä kaksi laitteistohankintaa kolmansien maiden viranomaisille vahvistaa, että tämän toimenpiteen sisällyttäminen avustuskelpoisena toimenä Perikles 2020 -ohjelmaan, oli menestys. Toimia toteutetaan⁵ sekä EU:ssa että sen ulkopuolella riippuen erityisistä tarpeista suojata euroa väärentämiseltä. Ohjelmassa on sen perustamisesta alkaen vakiinnutettu alueellinen lähestymistapa toteuttamalla toimia erityisen herkillä alueilla. Erityisiä kohdealoja ovat Latinalainen Amerikka (kaksi Espanjan toteuttamaa toimea ja yksi komission toimi) ja Kaakkois-Eurooppa (neljä Italian toteuttamaa toimea).

⁴ Kaikki tiedot koskevat sekä vuonna 2018 toteutettuja toimia että toimia, joiden toteuttaminen jatkuu tai alkaa vuoden 2018 jälkeen.

⁵ Eräät toimet ovat käynnissä vielä vuonna 2019.

Kuvioissa III ja IV esitetään ohjelman osallistujien alkuperä ja ammatillinen tausta:

Kuvio III ja kuvio IV: Osallistujien alkuperä ja ammatillinen tausta⁶ (toimet, joista on tehty sitoumus vuonna 2018, ks. liite I)⁷

Niihin toimiin, joita koskevat maksusitoumukset tehtiin vuonna 2018, osallistui arviolta 568 asiantuntijaa.

Osallistujat tulevat 58 maasta. Suurin osa koulutukseen osallistuneista (67 %) on eurooppalaisia: 37 prosenttia on peräisin euroalueen jäsenvaltioista, kun taas EU:n ulkopuolisista Euroopan maista tulevien osuus on 19 prosenttia ja euroalueen ulkopuolisista jäsenvaltioista tulevien osuus 11 prosenttia osallistujista. Koulutukseen osallistuneista 26 prosenttia on peräisin Latinalaisesta Amerikasta, mikä on huomattavasti edellisvuotta enemmän.⁸ Yksi prosentti osallistujista on peräisin Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta ja yksi prosentti Aasiasta.

Ammatillisesta taustasta voidaan todeta, että poliisivoimien henkilöstön osuus oli 54 prosenttia kaikista osallistujista. Suuri osuus johtuu siitä, että poliisiviranomaiset ovat etulinjassa euron väärentämisen torjunnassa, ja poliisihenkilöstöön kuuluvat sekä rikostutkijat että tekninen henkilökunta.

Muut osallistujaryhmät muodostavat 46 prosenttia kokonaismäärästä, mikä on vähemmän kuin 58 prosentin osuus edeltävänä vuonna. Keskuspankkien merkittävä osuus on pysynyt lähes ennallaan (23 prosenttia), ja osallistujien joukossa on edelleen myös oikeuslaitoksen edustajia (4 prosenttia). Erityisesti on huomattava, että osallistujien joukossa oli myös rahapajojen (2 prosenttia), valtiovarainministeriöiden (1 prosentti) ja arvokuljetusyritysten (2 prosenttia) edustajia, mikä on osoitus osallistujien monipuolisesta ammatillisesta taustasta.

⁶ Ryhmään ”muut” kuuluvat muun muassa Interpol, kansallisten ministeriöiden ja edustustojen henkilöstö sekä akateemisten laitosten henkilöstö.

⁷ Kaikki tiedot koskevat sekä vuonna 2018 toteutettuja toimia että toimia, joiden toteuttaminen jatkuu tai alkaa vuoden 2018 jälkeen.

⁸ Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle euron suojaamista rahanväärennykseltä koskevan Perikles 2020 -ohjelman täytäntöönpanosta ja tuloksista vuonna 2017, COM(2018) 581 final.

Komission toteuttamaan toimeen ”foorumin 1210 toinen kokous” osallistui kolmantena peräkkäisenä vuonna runsaasti metallirahankäsittelylaitevalmistajien edustajia (6 prosenttia), mikä osoittaa yksityisen sektorin olevan merkittävä sidosryhmä rahanväärennyksen torjunnassa.

Tämän perusteella voidaan todeta, että ohjelman täytäntöönpanossa otetaan huomioon asetuksessa (EU) N:o 331/2014 edellytetty ylikansallinen ja monialainen ulottuvuus.

b. Yleiskatsaus vuoden 2018 vuotuisen työohjelman mukaisista toimista

Kattava katsaus vuoden 2018 vuotuisen työohjelman mukaisista Perikles-toimista on liitteessä I. Erityisesti voidaan mainita seuraavat toimet:

Alueellinen ja kansainvälinen yhteistyö Kaakkois-Euroopassa

Ohjelmassa onnistuttiin vuonna 2018 jatkamaan ja edelleen tehostamaan vahvaa alueellista ja kansainvälistä yhteistyötä Kaakkois-Euroopassa. Yksi vuoden 2018 tärkeimmistä tapahtumista oli UCAMP:n konferenssi ”Yhteisön strategia euron suojaamiseksi Välimeren alueella”. Konferenssi pidettiin Serbiassa vuonna 2018. Tähän toimeen osallistui seitsemän Kaakkois-Euroopan maata sekä Ranska, ja sen avulla onnistuttiin pitämään yllä tehokasta asiantuntijaverkostoa yhdellä euron väärentämisen kannalta herkkimistä alueista. Tämän toimen myötä Euroopan komissio allekirjoitti hallinnollista yhteistyötä eurokolikoiden suojaamisen alalla koskevat järjestelyt Serbian, Montenegron ja Kosovon (YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1244) kanssa. Lisäksi Italian UCIFM hankki laitteistoja rahanväärennyksen torjuntaan erikoistuneiden viranomaisten käyttöön euron suojaamiseksi väärentämiseltä ja järjesti Montenegron poliisille ja keskuspankille annettavan koulutuksen.

Alueellinen ja kansainvälinen yhteistyö Latinalaisessa Amerikassa

Ohjelmassa onnistuttiin jatkamaan ja edelleen tehostamaan vahvaa alueellista ja kansainvälistä yhteistyötä myös Latinalaisessa Amerikassa:

- Espanjan BIBE järjesti Panamassa vuonna 2018 ”Rahanväärennykseltä suojautumisen koulutus asiantuntijoille Latinalaisessa Amerikassa” -tilaisuuden. Siihen kokoontui 18 Latinalaisen Amerikan maan viranomaisia, ja sillä edistettiin toimenpiteitä euron suojaamiseksi väärentämiseltä niissä Latinalaisen Amerikan maissa, jotka ovat mahdollisesti alttiita sille. Tämä toimi tuki valuuttaväärennysten torjuntaa käsittelevien kansallisten keskustoimistojen perustamista ja toimintaa osallistuvissa maissa. Argentiina perusti tällaisen toimiston aiempien samanmuotoisten koulutusten perusteella.
- Espanjan BIBE hankki laitteistoja hiljattain perustun Argentiinan kansallisen keskustoimiston rahanväärennyksen torjunnan asiantuntijoiden käyttöön euron suojaamiseksi väärentämiseltä.
- Komissio toteuttaa vuonna 2019 Medellinissä Kolumbiassa joka toinen vuosi järjestettävän ”taktisen teknisen koulutuksen”, jonka kohderyhmänä ovat Kolumbian lainvalvonta- ja oikeusviranomaiset.

3. Ohjelman edellisten talousarvioiden puitteissa tehtyjen sitoumusten kohteina olevien toimien toteutus vuonna 2018

Vuonna 2018 toteutettiin kymmenen toimea, joihin oli sitouduttu ohjelman edellisten talousarvioiden puitteissa.⁹ Toimista kahdeksan oli peräisin EU:n jäsenvaltioiden (Ranska, Espanja, Portugali, Romania, Itävalta, Kroatia ja Italia) toimivaltaisilta kansallisilta viranomaisilta, ja komissio käynnisti kaksi toimea. Toimiin kuului kolme seminaaria, yksi tekninen koulutustilaisuus, neljä henkilöstövaihtoa, yksi laitteistohankinta ja yksi tutkimushanke. Erityisiä kohdealueita ja aiheita olivat Kaakkois-Eurooppa, Kiina ja Latinalainen Amerikka sekä pimeä internet ja eurometallirahojen aitouden tarkistaminen. Erityisesti voidaan mainita seuraavat toimet:

Alueellinen ja kansainvälinen yhteistyö Kaakkois-Euroopassa

Vuonna 2018 toteutettiin useita Perikles 2020 -ohjelman toimia, joissa keskityttiin vahvan yhteistyön edistämiseen ja ylläpitämiseen toimivaltaisten kansallisten viranomaisten välillä Kaakkois-Euroopassa. Toimiin sisältyi Romanian ja Italian poliisiviranomaisten järjestämiä henkilöstövaihtoja sekä Romanian toimia yhteistyön käynnistämiseksi ja ylläpitämiseksi Itä-Balkanin ja Mustanmeren alueen maiden (kuten Turkin, Moldovan ja Ukrainan) kanssa. Lisäksi Kroatian keskuspankin järjestämään kolmanteen Balkanin verkoston konferenssiin kokoontui osallistujia alueen kansallisista ja kaupallisista pankeista. Konferenssi tuki osallistuvien maiden välisen ennakkovaroitusjärjestelmän toimintaa ja tietojenvaihtoa.

Alueellinen ja kansainvälinen yhteistyö Latinalaisessa Amerikassa

Alueellisen ja kansainvälisen yhteistyön vahvistamista Latinalaisessa Amerikassa voidaan korostaa myös vuonna 2018 täytäntöönpannut Perikles 2020 -ohjelman toimien perusteella. Portugalin rikospoliisi (Policia Judiciaria) sisällytti henkilöstövaihtoihinsa myös Brasilian toimivaltaiset viranomaiset. Espanjan BIBEn monipuolisen lähestymistavan ansiosta alueella pystyttiin toteuttamaan koulutuskonferenssi, henkilöstövaihto ja laitteistohankinta, ja näin varmistettiin, että mukaan pääsi suuri määrä osallistujia useista Latinalaisen Amerikan maista.

Internet ja pimeä internet: konferenssi ”ICIT – pimeän internetin tutkinta – euron suojaaminen”

Useilla vuonna 2018 toteutetuilla toimilla pyrittiin vähentämään internetin ja pimeän internetin uhkaa rahanväärennyksen torjunnassa, sillä niissä keskityttiin tutkintamenetelmien tehokkuuteen ja koordinoitujen toimien tarpeeseen uhkatilanteissa. Erityisesti konferenssi ”ICIT – pimeän internetin tutkinta – euron suojaaminen”, johon osallistui alan poliisi- ja oikeusasiantuntijoita 19 maasta, keskittyi kokonaisuudessaan tähän aiheeseen. Konferenssissa annettiin useita suosituksia, jotka koskivat muun muassa tarvetta perustaa pimeän internetin tutkinnan alueellisten asiantuntijoiden verkosto sekä laatia parhaita käytäntöjä koskeva käsikirja lainvalvontaa varten.

⁹ Liitteessä II on kattava katsaus Perikles 2020 -ohjelman toimista, joihin oli sitouduttu aiempien talousarvioiden puitteissa mutta jotka on toteutettu vuonna 2018.

4. Pöätelmät ja jatkoimet

Perikles 2020 -ohjelma on edelleen tärkeä ja tehokas väline rahan väärentämisen torjunnassa. Ohjelman puitteissa tuetaan tutkimuksia, pidetään yllä ja kehitetään yhteistyötä ja vaihdetaan parhaita käytäntöjä kaikkien niiden toimijoiden keskuudessa, jotka osallistuvat euron suojaamiseen väärentämiseltä.

Komissio toimittaa aina ohjelmasta tuettujen toimien tulokset euron väärentämisen torjuntaa käsittelevän asiantuntijaryhmän asiantuntijoille. Vuonna 2018 järjestettiin kolme asiantuntijaryhmän kokousta. Koska ohjelmassa keskitytään yksinomaan tietyn järjestäytyneen rikollisuuden muodon eli euron väärentämisen ehkäisemiseen ja torjumiseen, se on hyvin yhdenmukainen muiden asiaan liittyvien unionin tason ohjelmien ja toimien kanssa ja täydentää niitä hyvin. Tämä koskee myös *teknisen avun ohjelmaa (TAIEX)*, jota käytetään useimmiten liittymisneuvottelujen tukena, ja sisäisen turvallisuuden rahaston poliisiyhteistyötä koskevaa osiota¹⁰, joka kattaa rikosten ehkäisyn ja torjunnan yleisellä tasolla.

Komissio otti huomioon suosituksen Perikles 2020 -ohjelman jatkamisesta vuoden 2020 jälkeen sekä ohjelman osoitetun tehokkuuden, jota korostettiin sen väliarviointissa¹¹, samoin kuin ohjelman sidosryhmiltä, mm. jäsenvaltioilta, EKP:lta ja Europolilta, saadun tuen ja hyväksyi osana seuraavaa monivuotista rahoituskehystä ehdotuksen ohjelman jatkamisesta vuoden 2020 jälkeen nimellä Perikles IV -ohjelma¹². Neuvosto hyväksyi osittaisen yleisnäkemyksen 19. joulukuuta 2018. Neuvoston tukeva lähestymistapa kuvastaa laajaa tukea Perikles IV -ohjelmaa koskevalle komission ehdotukselle. Euroopan parlamentissa kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunta (LIBE) hyväksyi 4. helmikuuta 2019 yksimielisesti kantansa Perikles IV -ohjelmaa koskevaan komission ehdotukseen ja ilmaisi tukensa ohjelman jatkamiselle.

Ohjelman täytäntöönpanon tulosten ja euron väärentämisen torjuntaa käsittelevän asiantuntijaryhmän keskustelujen kohteena olevien uusien uhkien jatkuvan analyysin pohjalta vuoden 2019 painopisteet¹³ ovat seuraavat:

- sellaisten toimien tukeminen, joiden tarkoituksena on parantaa väärennosten tuotannosta ja jakelusta erityisesti kärsivien jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä;
- yhteistyön edistäminen niiden kolmansien maiden viranomaisien kanssa, joiden osalta on epäilyjä tai näyttöä väärennettyjen eurojen tuotannosta;
- tehokkaan kehityksen ylläpitäminen euron suojaamista varten Kaakkois-Euroopassa;

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 513/2014, annettu 16 päivänä huhtikuuta 2014, poliisiyhteistyön, rikollisuuden ehkäisemisen ja torjumisen sekä kriisinhallinnan rahoitusvälineen perustamisesta osana sisäisen turvallisuuden rahastoa ja neuvoston päätöksen 2007/125/YOS kumoamisesta (EUVL L 150, 20.5.2014, s. 93).

¹¹ Riippumaton toimeksisaaja on tehnyt ohjelmasta väliarvioinnin asetuksen (EU) N:o 331/2014 13 artiklan 4 kohdan perusteella. Komissio hyväksyi 6. joulukuuta 2017 tiedonannon COM(2017) 741 ohjelman väliarvioinnin tuloksista. Komissio yhtyi tiedonannossa päätelmään, että ohjelman tulisi jatkua, kunnes sen voimassaolo päättyy vuonna 2020, tuki ohjelman jatkamista vuoden 2020 jälkeen sen EU:lle tuoman lisäarvon, sen pitkän aikavälin vaikutusten ja kestävyysvuoksi ja yhtyi toimeksisaajan arvioon ohjelman jatkamisesta itsenäisenä ohjelmana vuoden 2020 jälkeen – komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä perustetun tietojenvaihdon, avunantoa ja koulutusta koskevan toimintaohjelman (Perikles 2020 -ohjelma) väliarviointista, COM(2017) 741 final, 6.12.2017.

¹² Ehdotus: EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUS tietojenvaihtoa, avunantoa ja koulutusta koskevan toimintaohjelman perustamisesta euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä kaudeksi 2021–2027 (Perikles IV -ohjelma), COM(2018) 369 final – 2018/0194 (COD), ja Ehdotus: NEUVOSTON ASETUS tietojenvaihtoa, avunantoa ja koulutusta koskevan toimintaohjelman perustamisesta euron suojaamiseksi rahanväärennykseltä kaudeksi 2021–2027 (Perikles IV -ohjelma) annetun asetuksen (EU) .../2018 soveltamisen ulottamisesta muihin kuin osallistuviin jäsenvaltioihin, COM(2018) 371 final – 2018/0219 (APP).

¹³ Ohjelman vuoden 2019 painopisteet ovat olennainen osa vuotuista työohjelmaa, joka on liitetty vuoden 2019 työohjelman hyväksymisestä Perikles 2020 -ohjelmaa varten 2 päivänä helmikuuta 2019 annettuun komission päätökseen C(2019) 806 final.

- ajankohtaiset kysymykset: eurometallirahojen turvaominaisuudet, eurometallirahojen aitouden tarkistamisesta ja kiertoon kelpaamattomien eurometallirahojen käsittelystä annetun asetuksen (EU) N:o 1210/2010 täytäntöönpano, rahaväärennösten ja korkealaatuisten komponenttien jakelu internetissä, kansallisten keskustoimistojen perustamisen/vahvistamisen tukeminen.